

ЦОНЧО РОДЕВ МЕСО, МНОГО МЕСО

chitanka.info

— Ута!

В пещерата никой не помръдна. Само отблясъците на огъня продължиха да се мятат в някакъв фантастичен танец върху белите каменни стени. Скритият в шубраците млад мъж почака малко, после събра големите си длани около устата и извика повторно, този път по-високо и по-настойчиво:

— Ута! Ута!

Главните в огнището се сринаха и наоколо се посипаха хиляди жълти и червени огнени пръски. Човекът, който дремеше край огъня, се стресна, потърка очи и се огледа. Мъжът в шубраците се притаи и захлупи лице върху влажната земя — той знаеше, че в такава мрачна нощ всеки добър ловец и воин може да открие издайническия блясък на човешките очи. Пазачът на огъня се успокои, постави ново пънче върху въглените и пак се унесе в дрямка.

Като разбра, че опасността е преминала, пришелецът предпазливо изпъlja по лакти и колене назад. От всеки негов жест личеше, че е опитен ловец — голямото му силно тяло се огъваше като змия по земята, никакъв шум не издаваше движението му. Той спря на едно по-далечно място, от което пак можеше да наблюдава вътрешността на пещерата, закри се с един храст и изкряска като сойка — високо и зловещо. Това беше призивният знак на неговата орда. Погледна нататък, след това изкряска повторно.

В пещерата една млада жена се раздвижи, надигна глава и се послуша. Като чу новия писък на сойката, тя полека се измъкна от сламената постеля, грижливо оправи кожата върху човека, на чието рамо бе спала досега, и с тихи стъпки излезе от пещерата.

— Ута! — сподавено я повика мъжът от хресталака.

— Кой вика Ута? — запита също така тихо тя.

В следния миг една висока сянка се изправи до нея.

— Аз съм, Крич.

— Крич! Брате! — в гласа и трепна радост. — Как намери Ута?

Преди да й отговори, той я придърпа със себе си надолу по склона, покрай ромолящото поточе, което извираше някъде от пещерата и игриво подскачаше надолу по камъните. Като сметна, че достатъчно се е отдалечил от пещерата, Крич спря и заговори по-спокойно.

— Крич ловец — каза той гордо. — Крич чете следи. Пет и още три дни Крич вървя по следите. И Крич те намери.

По това време се срещаха мъже и жени, които имаха много думи в речника си и можеха да разказват далеч по-сложни неща. Но Крич не беше измежду тях. Крич беше ловец, свикнал да разпознава повече гласовете на птиците и дивите животни, отколкото собствения си глас. Ако не разполагаше с твърде ограничен запас от думи, той би могъл да разкаже на сестра си много, много интересни неща за своето пътуване — опасностите, броденето по непознатите места, криенето от враждебните орди, борбата с голямата кафява мечка... Но той не можеше да разправи всички тези неща, пък те и не бяха нужни за Ута — тя отдавна беше навикнала да отгатва недоизказаните мисли на брата си, пък и сама бе минала по този път.

Крич изобщо не смяташе много да говори. Той се огледа недоверчиво в мрака, улови ръката и ѝ рече:

— Да вървим, Ута — а очите му сочеха пътя към равнината.

— Не — отговори тя.

— Долу хубаво — риба, месо, овошки, зърна, всичко има долу.

— Не — повтори Ута.

— Шук, баща ни, чака...

— Не.

— Върви, Ута!

— Не. Ута остава тук. Бързия елен мой мъж. Ута остава при Бързия елен. Ута жена на Бързия елен.

Крич млъкна. От недоумение и яд гърдите му се бяха задъхали. Затова ли бе изминал дългия път през непознатите пътеки на планината? Затова ли бяха опасностите и премеждията? Искаше му се да каже още много неща, да се кара, но се въздържа — той познаваше настойчивостта на сестра си, но не я бе виждал така непреклонна.

— Кой бърз елен? — запита той, като се поуспокои.

— Тук имената такива — обясни Ута. — Бързия елен е мой мъж. Баща му — Черния рис. Брат му — Хитрия заек. Тук имената такива — повтори тя. — Само моето остана Ута.

Крич отново се умълча. Сега той не мислеше за чудноватите имена и изобщо за тази планинска орда, където Ута настояваше да остане. В мисълта си той бродеше по обратния път към равнината.

— Добре — рече той най-сетне. — Остани, Крич ще се върне сам. Ордата на Шук чака Крич. И Ута чака ордата. Но Крич ще се върне сам. И без Ута Крич пак ще се върне.

— Не бързай — каза Ута. — Има време. Сега нощ, дълга нощ. Седни. Ута има да говори на Крич.

Младият ловец се поколеба, но после склони да поостане. Те седнаха край бълбукащото поточе, Крич благоразумно остави до себе си лъка, стрелите и каменната секира и тогава заразказва Ута.

Започна от онзи ден, когато бе отвлечена. Тя бе работила на нивата и изведнъж от близките храсталаци бе чула тихо блеене. Помислила, че е някоя загубена овца и спокойно отишла нататък. Но внезапно нещо затиснало устата и, могъщи ръце я издигнали от земята и я понесли нанякъде. О, Ута се бе борила. Тя бе хапала и драскала, но какво бяха нейните сили пред този черновлас гигант, който я носеше? На всичките и удари той бе отвърщвал само с ласкаво мърморене и това, че не я бе смирил с удари, бе останало за нея най-странно от цялата случка. Той я бе носил така известно време, после я бе оставил на крака и я бе дръпнал за ръка със себе си към планината.

И още тази нощ под разперените клони на един грамаден дъб и всред упоиващия мирис на тревата и песента на щурците Ута бе станала жена на Бързия елен.

Крич не прекъсваше разказа и. Той слушаше замислено и само от време на време гъгнеше нещо под носа си — ту учудено, ту недоверчиво, ту заплашително.

Ута разправи как бе дошла дотук, в Бялата пещера. Тя се бе страхувала от тази среща с непознатата орда, но страховете и се бяха оказали напразни. Всички в пещерата я бяха посрещнали дружелюбно, приветливо, като сестра. Те бяха помагали на Бързия елен и на нея да си построят колиба под каменния навес на пещерата, където да спят през зимните студове, отделяха им място за постеля близо до огъня, подариха им кожи...

Колкото повече слушаше Крич, толкова по-малко вярваше на ушите си. Това ли бяха страшните планинци, които от много поколения бяха постоянен ужас и заплаха за тях, хората от низината? В долината за тях се знаеше много малко — че са диви и жестоки, че живеят в пещерите на непристъпните си планини и че когато понякога слизаха в

равнината, те отвличаха жени, бързо убиваха и крадяха добитък и пак изчезваха по известните само на тях пътеки.

Когато Ута изчезна и Крич реши да я последва и освободи, тогава баща му Шук с цялата си тежест на главатар на ордата се бе възпротивил. А когато Крич настоя и се приготви за път, всички го оплакваха, като че ли беше вече умрял — за хората от долината едно пътуване в планината бе равносилно на сигурна смърт. А сега Ута не само че отказваше да се върне, а говореше за планинците като за много добри и приветливи хора. Не беше ли това по-невероятно от всичко, каквото Крич бе слушал досега?

А Ута продължаваше да разказва. Тя му описа поотделно всеки член на ордата и реда, който царуваше в Бялата пещера. Тук хората не познаваха земеделието. Може би ако Ута бе имала зърна, тя щеше да ги научи как да ги сеят, берат и ядат. Но Ута нямаше зърна и затова нямаше как да ги научи. Да, тук не знаеха земеделието, но затова пък бяха все отлични ловци и най-добър от всички бе Бързия елен. Всеки ден ловците излизаха из планината и вечер се връщаха претоварени с дивеч. Защото тук не беше като в долината — в планината имаше месо, много месо, достатъчно за много повече хора, отколкото има в ордата на Бялата пещера. Много богата беше тази орда и всичко се намираще в пещерата — месо, кожи, грънци, сечива, всичко. И само за едно съжаляваше Ута: тук тя не бе намерила от онази мазна глина, от която обичаше да прави малки фигурки на хора и животни.

Така разказваше сестрата и Крич не забеляза кога дрезгавият здрач смени непрогледния мрак на нощта. А щом зората изпълзя иззад гърбиците на планината и от пещерата се чуха гласовете на пробудената орда, той изведнъж се сепна и уплашено скочи на крака. Но сега пък Ута го улови за ръка и го задърпа нагоре.

— Ела — рече тя.

— Не — припряно отказа Крич, като се опитваше да прикрие трепналата в гласа му боязън. — Не! Крич трябва да бърза.

— Ела — настоя Ута. — Крич ще тръгне утре. Тук хората добри. Тук никой не ще стори зло на Крич.

Колкото и да вярваше в думите на сестра си, колкото и любопитството да го тласкаше нагоре, наслоеният от бащите и дедите страх го сковаваше и възпираше. Той се съпротивляваше, готов всеки миг да хукне далеч от пещерата и същевременно не се дръпваше така,

че да се освободи от слабите ръце на сестра си. Дълга и трудна беше борбата у Крич, дълго беше колебанието му, но най-сетне примамливата сила на новото и търпеливото упорство на Ута надделяха. Той тръгна неуверено до нея нагоре към пещерата, но ръката му все още не слизаше от дръжката на каменната брадва. И колкото повече приближаваха, толкова по-провлечени и по-разколебани ставаха крачките му.

Щом видяха, че Ута приближава с непознат въоръжен мъж, в пещерата настана суматоха. Мъжете наскочиха, грабнаха брадвите и копията и настръхнали и зли, застанаха пред пещерата. Крич спря на десетина крачки от тях, а Ута излезе напред и обръщайки се към Бързия елен, каза на всички:

— Това Крич. Крич мой брат. Крич добър. Той иде гост на Ута, на Бързия елен, на ордата. — После повтори пак: — Крич добър. Крич иде гост, не носи зло.

Тогава стана нещо, което Крич до края на живота си нямаше да забрави. Бързия елен — един чернокос великан, който превишаваше с цяла глава него, високия между хората от долината, Крич — хвърли каменната си секира, усмихна се и с доброжелателно протегнати ръце тръгна към него. В този миг Крич разбра, че Ута бе имала право. Той също пусна брадвата си и според обичая двамата мъже се уловиха за раменете и потъркаха челата си. След Бързия елен и другите мъже на ордата дойдоха при него и също го поздравиха, като гост и приятел. А в това време Ута подскачаше наоколо и неспирно бърбеше:

— Крич мой брат. Крич добър, много добър. Той иде гост на Ута, гост на Бързия елен, гост на Бялата пещера...

След поздравленията всички влязоха в пещерата и мъжете насядаха около огъня. Друг път по това време ловците вече излизаха на лов, но днес бе голям особен ден — в ордата бе дошъл далечен гост.

Жените се разшетаха, разбързаха се нагоре-надолу и скоро над огъня цвърнаха големи сочни късове месо. Обилието на месо направи поразително впечатление на Крич — това не бяха мършавите кълки на лисиците и зайците, които ловяха в равнината, а тлъсти и крехки бутове на големи диви животни. „Месо, много месо“ — спомни си той думите на Ута.

Докато месото се печеше и изпълваше пещерата с гъделичкащо гърлото ухание, Крич разказа за живота в равнината. Оплака се той от

дивеча, който се намирал все по-мъчно, разправи за отглеждането на говедата, за рибата в блатата, за пшеницата и ръжта, които могат да се ядат изпечени цели или пък предварително стрити на прах между два камъка и после измесени на тънки питки. И като разбра, че мъжете го слушаха с любопитство, Крич извади торбата с пшеничени зърна, която бе взел за път, изпече зърната върху един горещ камък и раздаде на новите си другари. Те ги приеха недоверчиво, с нескрито съмнение, но после ги измляскаха лакомо и се облизаха.

Но Крич не изяде зърната, които беше определил за себе си. Още отнапред той бе забелязал една нисичка и подвижна девойка, която стоеше неподвижно край мъжете и не снемаше големите си влажни очи на кошута от него. Докато говореше, той няколко пъти бе поглеждал уж случайно към нея и след всеки поглед все по-трудно намирал думи за разказа си. Сега той се осмели да я повика при себе си и ѝ подаде останалите зърна. А тя — тя свенливо премрежи очи, с безмълвна плахост пое зърната, повъртя ги из шепата си и засрамено изтича и се скри в най-далечния ъгъл на пещерата.

— Белоногата сърничка — каза Хитрия заек.

А Ута добави:

— Сестра на Бързия елен.

Снеха месото от огъня и Черния рис, най-старият мъж в ордата, го разпредели между мъжете. Всички заръфаха мълчаливо вкусните димящи късове. Както беше обичаят, жените не взеха участие в яденето. Сега те само подаваха делвички с вода на мъжете, а сами щяха да ядат по-късно.

Нахраниха се богато, до насита. Крич пак с изненада забеляза, че тук хората не оглозгваха костите, а само изсмукваха вкусния им костен мозък и после небрежно ги захвърляха в огъня. А долу, в равнината, за тези отрупани с месо кокали биха се борили и стари, и млади...

След това се случи нещо, което накара всички да захихикат шумно. Малката Белонога сърничка дойде изведнъж, не се обърна нито към Черния рис, нито към братята си, а плувнала в свян, поднесе на Крич гърненце пчелен мед, който сама бе намерила някъде из гората. Всички се смееха гърлено, само младият ловец не се засмя — много пъти той бе ял мед, но този му се стори най-вкусният на света...

Преди да станат от гощавката, Черния рис впери очи в госта и рече тежко:

— Тук месо, много месо. За много хора месо. Който дойде с добро — много месо. — После помисли малко и допълни: — Тук тлъста земя. Добра земя. Който може — копае земята. Който не — лови в гората.

После мъжете станаха и сами или по двойки се отправиха в гората на лов. Само Бързия елен остана да покаже пещерата на своя побратим от равнината. Той го разведе навсякъде — при извора, при „склада“ с изсушено на слънце или опушено на огън месо, показа му колибите, кожата, спря го пред закрилника на ордата — един окаменял озъбен череп на непознато животно с огромни зъби, който стоеше в една вдлъбнатина на белия камък. Крич се стъписа пред този череп — така страшно гледаха празните му очи, над които личеше дълга пукнатина.

— Старо, много старо — обясни Бързия елен. — Ордата го завари тук, в Бялата пещера, и то — закриляне на ордата.

Бързия елен не допускаше колко много истина има в думата му „старо“. Той, разбира се, не можеше и да предполага, че тези вкаменени кости стояха там повече от тридесет хиляди години...

След това и Бързия елен взе лъка и каменната брадва и се приготви да излезе на лов. Ако слушаше сърцето си, Крич би казал, че е уморен и болен и би останал в Бялата пещера, при... Но не, Крич беше ловец и не искаше да се изложи пред домакините. И макар че цялата нощ не бе мигнал, той също се въоръжи и тръгна с мъжа на Ута.

За щастие случи се така, че той не се посрами при първия си лов в планината. Двамата млади ловци попаднаха в дирите на глиган единак, преследваха го и безпогрешната стрела на Крич го повали, а после Бързия елен го доуби със секирата си. А когато следобед довякоха животното в пещерата, Бързия елен отстъпи цялата заслуга и похвалите на побратима си.

Но Крич бе направил и още нещо. Без да го забележи Бързия елен, той бе събрал няколко сладки коренчета, които хората от низината отдавна познаваха, и ги бе грижливо скътал в торбата си. Той потърси Белоногата сърничка и я намери край току-що донесения глиган. Там девойката с неспирно чуруликане хвалеше лова и ловеца, сякаш това бе първият глиган, донасян в пещерата. А тогава Крич, както си бе несръчен, отиде до нея и мълчаливо и подаде вкусното

лакомство. Околните още по-силно се захлиха, но двамата млади в този миг не чуваха нищо. Те стояха един срещу друг, гледаха се и в очите им имаше онова, което след столетия хората щяха да изричат с хиляди думи.

... И стана така, че Крич, недоверчивият и недружелюбен Крич, който едва се бе съгласил да престои един ден в чуждата орда на планинците, остана два дни, пет дни, два пъти по пет дни. И колкото повече дни минаваха, толкова по-малко ставаше желанието му да се връща в равнината.

На десетия ден той издебна, когато Черния рис беше останал сам и боязливо го заговори:

— Тук хубаво. Вода хубава, месо хубаво, пещера хубава, всичко хубаво.

— Да — кимна старият вожд на ордата и, който знае защо, на сбръчканото му лице се появи хитра усмивка. — Да — повтори той, — тук всичко хубаво.

Крич тронаво се премести от крак на крак.

— Всичко хубаво, да. — Той ритна едно камъче в краката си. — И... Белоногата сърничка хубава...

— Хубава — повтори Черния рис и така се засмя, че очите му се превърнаха в тънки чертици.

— Крич харесва Белоногата сърничка — престраши се младежът. И побърза да добави: Крич добър ловец. Крич може да храни жена.

Черния рис отдавна бе разбрал желанието му. Дори може би по-отдавна и от самия Крич. Той знаеше, че това бе желание и на Белоногата сърничка. Защото щом един млад мъж не спи нощем, а само лежи и гледа звездите, и щом една девойка стане мълчалива, посърнала и не може да си намери място, не е трудно да се разбере какво се е случило с тях.

— Да — рече бащата на девойката. — Черния рис беше казал: тук месо, много месо, за много хора месо.

Крич се уплаши, че Черния рис бе разбрал грешно думите му и се опита да добави нещо. Но Черния рис го прекъсна мълчаливо, после отиде в пещерата, улови Белоногата сърничка, доведе я до младия ловец и му подаде ръката и.

И това, както ставаше по онова време, беше цялата брачна церемония, с която Крич получаваше за жена Белоногата сърничка.

След няколко дни Крич се стегна за път. Преди да тръгне, той отиде отново при Черния рис и му каза:

— Крич пак ще дойде. Крич отива да доведе ордата. Там Крич велик ловец. Там всеки слуша Крич. Крич ще дойде с ордата.

И Крич бързо се отдалечи надолу към равнината. Не друг, а сам Бързия елен отиваше да го придружи. Двама е винаги по-добре...

Всички в ордата бяха сигурни, че те пак ще се върнат в Бялата пещера, че тогава ордата ще стане многобройна и силна, че ще имат много месо и много зърна. Да, всички го знаеха и може би най-добре от всички — Белоногата сърничка.

А още същия ден Ута направи нещо, което никой от ордата не бе нито виждал, нито чувал досега. Тя нямаше глина за фигурките си, но събра лепкав черен птичи тор от пещерата и с него нарисова много фигурки върху бялата стена под озъбения череп, фигурки, чийто смисъл всички разбраха. Те бяха събрани в три групи. Едната представляваше мъже и жени, които копаят земята. Втората — мъже и жени около прободен със стрела глиган. А в третата — мъжете и жените от двете групи бяха събрани заедно и весело танцуваха сред избуяли ниви и убити животни. В тази последна група само един мъж и една жена не танцуваха. Те бяха нарисувани малко настрана. И се прегръщаха.

И само едно не разбраха хората — дали този мъж и тази жена бяха Бързия елен и Ута или Крич и Белоногата сърничка...

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 4 от 1962 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.